

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 2018

1269/2018

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 12 ja 13 §, 16 §:n 1 momentti, 53 c §, 53 h §:n 1 momentti, 65 §:n 1 momentti, 71 §, 141 §:n 1 momentti, 142 §, 143 §:n 1 momentti, 144, 146, 147, 159 ja 163 §, 186 §:n 5 momentti, 199 §:n 1 ja 2 momentti sekä 206 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 12 § laeissa 69/2016 ja 1247/2016, 13 §, 16 §:n 1 momentti, 53 c §, 53 h §:n 1 momentti ja 65 §:n 1 momentti laissa 69/2016, 159 § laissa 882/2014 sekä 199 §:n 1 ja 2 momentti ja 206 §:n 1 momentti laissa 1247/2016, sekä

lisätään 143 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1274/2006, uusi 3 momentti ja 152 §:ään uusi 6 momentti seuraavasti

12 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa työntekijän alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke. Ansaitussa eläkkeessä otetaan työansioista huomioon ennen vanhuuseläkkeen alkamisajankohtaa maksetut työansiot.

Tämän lain mukaan myönnetyn ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamiskuukauden aikana maksetut työansiot työskentelystä, joka on päättynyt ennen mainitun vanhuuseläkkeen alkamista, otetaan huomioon vanhuuseläkkeen määrässä sen alkamisesta lukien.

Jos työntekijän vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, ensimmäisen vanhuuseläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittua eläkettä ja 2 momentin mukaista eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavaa kalenterikuukautta myöhemmäksi (*lykkäyskorotus*).

Työntekijällä ei ole oikeutta lykkäyskorotukseen samalta ajalta, jolta hän on saanut työttömyysetuutta tai työkyvyttömyyseläkettä.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläke voidaan myöntää takautuvasti, ei kuitenkaan ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneiltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista sekä muissa kuin 12 §:n 2 momentin mukaisissa tilanteissa vanhuuseläkkeen aikana maksetuista työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan työntekijän vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työntekijän työskentely on alkanut ennen vanhuuseläkkeen alkamista ja jatkunut mainitun vanhuuseläkkeen rinnalla, tästä työskentelystä maksetuista työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta edellyttäen, että työskentely on päättynyt.

Jos työntekijä on saanut osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 11 §:ssä säädetyt edellytykset ja lopettanut työeläkelakien mukaan vakuutetun pääasiallisen työnsä.

16 §

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena on eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä työeläkelakien mukaan ansaittu eläke. Ansaitussa eläkkeessä otetaan työansioista huomioon osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä maksetut työansiot. Tämän lain mukaisen eläkeosuuden määrä on työntekijän hakemuksen mukaan 25 tai 50 prosenttia osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteena olevasta tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

53 c §

Työuraeläkkeen määrä

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke. Ansaitussa eläkkeessä otetaan työansioista huomioon ennen työuraeläkkeen alkamisajankohtaa maksetut työansiot.

53 h §

Työuraeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työuraeläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää alimman vanhuuseläkeikänsä. Työntekijälle myönnetään vanhuuseläkkeessä hakemuksesta työuraeläkkeen alkamisen jälkeen maksetusta työansiosta karttunut eläke sellaisesta työskentelystä, joka on päättynyt ennen työuraeläkkeen alkamista.

65 §

Eläkkeen karttuminen

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 70 ja 72 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*), jotka on maksettu työntekijälle 17 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka.

71 §

Maksuperiaate ja työansion kohdentaminen

Eläkkeen perusteena oleva työansio katsotaan sen kalenterikuukauden ansioksi, jona se on maksettu (*maksuperiaate*). Jos työansion katsominen sen maksamiskuukauden ansioksi vääristää eläkkeen määrää, työansio voidaan katsoa sen kalenterikuukauden ansioksi, jona se on ansaittu.

141 §

Työnantajan velvollisuus järjestää työntekijän eläketurva

Työnantajan on järjestettävä 4, 5 ja 7 §:ssä tarkoitettulle työntekijälleen eläketurva, jos työnantaja on maksanut työntekijälle 70 tai 72 §:ssä tarkoitettua työansiota vähintään 41,89 euroa kuukaudessa. Työnantajan on järjestettävä eläketurva viimeistään työansion maksamisen jälkeen ja ennen kuin työansio on tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 12 §:n mukaan ilmoitettava tulorekisteriin.

142 §

Eläketurvan järjestäminen ottamalla vakuutus työeläkevakuutusyhtiössä

Kun työnantaja järjestää työntekijänsä eläketurvan ottamalla vakuutuksen työeläkevakuutusyhtiöstä, työnantajan on tehtävä vakuutushakemus valitsemaansa työeläkevakuutusyhtiöön. Vakuutushakemuksen hyväksymisellä syntyy vakuutussopimus työeläkevakuutusyhtiön ja työnantajan välillä. Tarkempia määräyksiä vakuutuksen toimeenpanosta annetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistamissa vakuutusehdoissa.

143 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Työeläkevakuutusyhtiön on annettava ja pidettävä voimassa yhtiöltä haettu vakuutus. Työeläkevakuutusyhtiö voi kuitenkin päättää vakuutuksen ilman erillistä irtisanomismenettelyä, jos työnantaja ei ole tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä edeltävän 12 kuukauden aikana ilmoittanut maksaneensa tämän lain mukaista palkkaa. Tällöin työeläkevakuutusyhtiön on varmistettava, ettei työnantaja ole enää vakuuttamisvelvollinen.

Työeläkevakuutusyhtiö voi irtisanoa 8 §:ssä tarkoitetun luottamustehtävää hoitavan henkilön vakuutuksen sekä 150 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetun ulkomailta työskentelevän henkilön vakuutuksen työnantajan maksukyvyttömyyden tai työeläkevakuutusmaksun suorittamisen laiminlyönnin vuoksi. Vakuutus päättyy tällöin kuukauden kuluttua irtisanomisesta.

144 §

Vakuutuksen hoitamista varten tehtävät ilmoitukset

Työnantajan, joka on tehnyt vakuutussopimuksen työeläkevakuutusyhtiön kanssa tai järjestänyt työntekijöidensä eläketurvan eläkekassassa tai eläkesäätiössä, on ilmoitettava eläkelaitokselleen tunnistetietonsa, eläkejärjestelynumeronsa sekä tämän lain mukaisessa työsuhteessa työskentelevien työntekijöidensä nimet, palkkatiedot ja henkilötunnukset sekä muut tunnistetiedot, jos henkilöillä ei ole henkilötunnusta. Tiedot on ilmoitettava tulotietojärjestelmästä annetun lain 12 §:ssä säädetyssä määräajassa.

146 §

Työnantajan velvoittaminen kuukausittaiseen maksumenettelyyn

Jos työnantaja on laiminlyönyt tämän lain tai vakuutus sopimuksen mukaiset ilmoitus- tai maksuvelvoitteensa, työeläkevakuutusyhtiö voi velvoittaa vakuutus sopimuksen tehneen työnantajan maksamaan työeläkevakuutusmaksun viimeistään palkanmaksukautta seuraavan kuukauden aikana työeläkevakuutusyhtiön ilmoittamana eräpäivänä. Sama koskee tilannetta, jossa työnantaja on järjestänyt työntekijöidensä eläketurvan eläkekassassa tai eläkesäätiössä.

147 §

Tilapäinen työnantaja

Tilapäisenä työnantajana pidetään työnantajaa, jonka palveluksessa ei ole jatkuvasti työntekijää, ja jonka määräaikaisissa työsuhteissa oleville työntekijöille kuuden kuukauden ajalta maksamat palkat yhteensä ovat alle 6 000 euroa. Tilapäinen työnantaja voi järjestää työntekijänsä eläketurvan työeläkevakuutusyhtiössä tekemättä vakuutushakemusta. Tällöin tilapäisen työnantajan on ilmoitettava valitsemalleen työeläkevakuutusyhtiölle tunnistetietonsa, tämän lain mukaisessa työsuhteessa työskentelevien työntekijöidensä nimet, palkkatiedot ja henkilötunnukset sekä muut tunnistetiedot, jos henkilöillä ei ole henkilötunnusta. Lisäksi tilapäisen työnantajan on maksettava ilmoitettuun palkkaan perustuva työeläkevakuutusmaksu valitsemaansa työeläkevakuutusyhtiöön palkanmaksukautta seuraavan kuukauden viimeiseen päivään mennessä.

152 §

Työeläkevakuutusmaksu

— — — — —

Jos työnantaja laiminlyö 144 tai 147 §:n tai vakuutus sopimuksen mukaiset palkkatietojen ilmoittamisvelvoitteensa, eläkelaitos voi arvioida työntekijälle työeläkevakuutusmaksun perusteena käytettävän palkan ja määrätä työeläkevakuutusmaksun arvioidun palkan perusteella. Palkka arvioidaan 166 §:ssä tarkoitettujen laskuperusteiden mukaisesti.

159 §

Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Eläkelaitoksen tämän lain perusteella määräämä työeläkevakuutusmaksu viivästyskorkeineen on suoraan ulosottokelpoinen. Näiden saatavien perinnästä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa. Saatavien perinnästä säädetään lisäksi saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999).

163 §

Laiminlyöntimaksu

Työnantaja, joka ei ole järjestänyt eläketurvaa viimeistään palkanmaksua seuraavan kalenterikuukauden kahdeksantena päivänä, on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksun, joka on enintään yhtä suuri kuin laiminlyöntiajalta maksettava työeläkevakuutusmaksu. Laiminlyöntimaksua määrättäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus, laiminlyönnin tahallisuus, laiminlyöntiajan työeläkevakuutusmaksu ja laiminlyöntiajan työansiot.

Jos eläkelaitos katsoo, että työnantaja on laiminlyönyt tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämisen, sen on tehtävä Valtiokonttorille hakemus laiminlyöntimaksun määräämi-

sestä. Valtiokonttori ratkaisee päätöksellään, onko työnantaja laiminlyönyt tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämisen ja määrää laiminlyöntimaksun, joka suoritetaan laiminlyöntimaksun määräämistä koskevan hakemuksen tehneelle eläkelaitokselle. Eläkelaitos vastaa laiminlyöntimaksun perinnästä. Finanssivalvonta antaa tarkempia määräyksiä eläkelaitokselle maksetun laiminlyöntimaksun sekä laiminlyöntimaksuun liittyvien kulujen käsittelystä eläkelaitoksessa.

Eläkelaitos voi jättää 2 momentin mukaisen hakemuksen tekemättä, jos laiminlyöntiä ei voida pitää tahallisenä ja laiminlyöntimaksun arvioitu määrä on enintään 215,98 euroa tai jos eläketurvan järjestämiseen velvollinen on toiminnallaan osoittanut, että ei ole pyrkinyt välttämään vakuuttamisvelvollisuuttaan tai jos laiminlyöntimaksua ei voitaisi määrätä 4 momentissa mainitusta syystä. Valtiokonttori jättää laiminlyöntimaksun määräämättä kokonaan tai osittain, jos laiminlyöntiä ei voida pitää tahallisenä ja laiminlyöntimaksun määrääminen olisi 1 momentissa mainitut seikat huomioon ottaen tai muusta erityisestä syystä kohtuutonta.

Laiminlyöntimaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnessa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jota vastaan samasta teosta nostettu syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu.

Mitä tässä laissa säädetään päätöksen tiedoksiannosta 105 §:n 3 momentissa, muutoksen hakemisesta 128 §:ssä, muutoksenhakuajasta 130 §:ssä, maksuunpanoa koskevasta perustevalituksesta 131 §:ssä, valituskirjelmän jättämisestä 132 §:ssä, päätöksen oikaisusta muutoksenhaun yhteydessä 133 §:ssä, valituksen siirrosta muutoksenhakuelimelle 134 §:ssä, muutoksenhakuajan jälkeen tulleesta valituksesta 135 §:ssä, päätöksen täytäntöönpanosta 136 §:n 2 momentissa, lainvoimaisen päätöksen poistamisesta 140 §:ssä, osakkaan tai yhtiömiehen vastuusta työeläkevakuutusmaksusta 156 §:ssä, konkurssipesän vastuusta työeläkevakuutusmaksusta 157 §:ssä, työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuudesta 159 §:ssä ja työeläkevakuutusmaksun viivästys-korosta 164 §:ssä, sovelletaan myös laiminlyöntimaksua koskevassa asiassa.

Eläkelaitoksen on maksuunpantava Valtiokonttorin määräämä laiminlyöntimaksu viipymättä sitä koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Eläkelaitoksen on perittävä laiminlyöntimaksu maksuunpanovuotta välittömästi seuraavan viiden kalenterivuoden kuluessa tai oikeus sen saamiseen vanhentuu.

186 §

Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

Kun Eläketurvakeskus on ottanut 2–4 momentissa tarkoitetun vakuutuksen eläkelaitoksesta, työnantaja on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksun siten kuin 163 §:ssä säädetään.

199 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä 186 §:n 1 momentissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Eläketurvakeskuksella on lisäksi oikeus saada mainittua tarkoitusta varten Verohallinnolta joukkotietoina palkan tai muun vastaavan suorituksen maksajien ja tulonsaajien yksilöinti- ja yhteystiedot, toimialat sekä tiedot maksetuista palkoista tai muista vastaavista suorituksista ja niihin liittyvistä työnantajasuorituksista.

Eläketurvakeskuksella on oikeus saada 1 momentissa tarkoitetut tiedot, vaikka se ei olisi tietopyynnössään yksilöinyt joukkotietona valvontakäsittelyyn otettavia suorituksen maksajia tai vaikka valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä. Valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta, kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen muutoin kuin tässä laissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten.

206 §

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen oikeus tietojen oma-aloitteiseen luovuttamiseen

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa;

2) Verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille ennakoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että työnantaja ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan;

3) luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle sellaiset tiedot työnantajan tähän lakiin perustuvasta ulosottokelpoisesta työeläkevakuutusmaksusaatavasta, jotka luottotietorekisterin pitäjällä lain mukaan on oikeus tallettaa luottotietorekisteriin;

4) työsuojeluviranomaiselle tiedot, jotka ovat sille välttämättömiä tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetussa laissa (1233/2006) tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että tilaaja ei ole täyttänyt selvitysvelvollisuuttaan tai että tilaajan sopimuspuoli on esittänyt virheellisiä todistuksia eläkevakuuttamisvelvollisuuden täyttämisestä tai eläkevakuutusmaksujen maksamisesta;

5) Työllisyysrahastolle tiedot, jotka ovat sille välttämättömiä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että työnantaja on laiminlyönyt velvollisuuttaan maksaa työttömyysvakuutusmaksuja;

6) Tapaturmavakuutuskeskukselle ja lakisääteistä tapaturmavakuutusta toimeenpanevalle vakuutusyhtiölle näille laissa säädetyn valvontaan liittyvän tehtävän täyttämiseksi työnantajaa ja vakuutusta koskevat välttämättömät tiedot, jos on syytä epäillä, ettei työnantaja ole täyttänyt lakiin perustuvaa maksu- tai vakuuttamisvelvollisuuttaan;

7) Valtiokonttorille välttämättömät tiedot tämän lain mukaisen laiminlyöntimaksun määräämistä koskevan asian ratkaisemiseksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Tätä lakia sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen maksettuihin palkkoihin ja vastikkeisiin.

Laiminlyöntimaksua koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2020 ja sen jälkeen tapahtuneisiin laiminlyönteihin. Tätä edeltävältä ajalta eläketurvan järjestämisen laiminlyöntiin ja laiminlyöntikorotukseen sovelletaan työntekijän eläkelakia sellaisena kuin se oli 31 päivänä joulukuuta 2018.

Jos tämän lain mukaiset työeläkevakuutusmaksun määräämistä varten tarvittavat tiedot eivät ole työeläkevakuutusmaksun määräämistä varten ajoissa eläkelaitoksen käytettävissä tulotietojärjestelmän tai siihen liittyvän eläkelaitokselle tapahtuvan 31 päivään joului-

1269/2018

kuuta 2020 mennessä ilmenneen tietojen siirron toimintahäiriön vuoksi, eläkelaitos voi työeläkejärjestelmän vakiintuneen toiminnan jatkumiseksi arvioida työntekijälle työeläkevakuutusmaksun perusteena käytettävän palkan ja määrätä työeläkevakuutusmaksun arvioidun palkan perusteella. Palkka arvioidaan tämän lain 166 §:ssä tarkoitettujen laskuperusteiden mukaisesti. Työeläkevakuutusmaksu korjataan vastaamaan tulotietojärjestelmän tietoja viipymättä sen jälkeen, kun edellä mainitut tarvittavat tiedot ovat eläkelaitoksen käytettävissä.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2018

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila